

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Qvæstio IV. Vbi natura uniuscujusque speciei qualitatis explicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quæst. IV. Vbi natura vniuscuiusque, &c. 651

QVÆSTIO IV.

Vbi natura vniuscuiusque speciei Qualitatis explicatur.

P R I M A conclusio: potentia est principium proximum alicuius actus secundum ad quem natura sua institutum, & ordinatum est, in qua descriptione subintelligitur genus qualitatis, per quod potentia convenit cum alijs speciebus huius prædicamenti, & distinguitur à rebus aliorum prædicamentorum. Per illam vero particulam principium proximum, &c. declaratur (vt bene notat P. Suarez) in primis ratio ob quam huiusmodi potentia est qualitas, & peculiariter distinguitur à forma substantiali, quæ licet sit principium operationis, non tamen proximum, & determinatum seu particulare, sed potius universale, & indeterminatum, aut indifferens ad varia genera operationum, & actionum, potentia autem de genere qualitatis determinatum, ac proximum principium, alicuius generis operationum, quæ ratione distinguitur à parte rei ab ipsa substantia vel substantiali forma, ex quo plane sequitur huiusmodi potentiam esse vere qualitatem, quia in nullo alio accidenti genere collocari potest.

2. Nomine autem actus secundi in ea definitione intelligi potest tam exercitium activum quam passivum, tam actio quam receptio, vt definitio communis sit potentia activæ, & passivæ. Quamquam si verum est nullam esse puram potentiam passivam ad hanc speciem qualitatis pertinentem, recte possumus intelligere nomine operationis id quod nomen ipsum proprie significat, scilicet actionem, vel actum proprie manentem ab ipsa potentia, seu facultate: qui duplex est vnus egrediens à potentia, & transiens in aliud subiectum, alius manens in ipsamet potentia quæ est principium proximum eius, & ita distinguitur duplex potentia, vna pure activa, alia vero etiam receptiva seu passiva, non oportet autem addere, quod operatio accidentalis sit, vt aliqui significant, quia licet frequentius huiusmodi sit talis operatio, tamen etiam si substantialis sit, vt est substantiæ generatio, nihilominus potentia quæ est principium proximum eius, & non principalis erit accidentalis qualitas.

3. Subintelligitur in illa definitione potentiam esse principium proximum essentialiter necessarium ad operationem per quod distinguitur potentia ab habitu, nam licet habitus sit proximum operationis principium, non tamen est per se, & essentialiter requisitum ad illam in quo à potentia differt, vel fortasse melius, & universalius intelligendum de principio proximo, quod ex parte operationis sit primum, & quasi radicale in illo ordine, hoc enim solet simpliciter, & quasi per antonomasiam vocari principium proximum, quamquam enim principium proximum comparatione principalis non sit primum, nec radicale, sed secundum, & radicum in primo, tamen quando in ordine principij proximi plura concurrunt subordinata inter se vnum eorum in eo ordine primum, & radicale, & illud habet rationem potentia, cætera vero sunt habitus vel dispositiones talis potentia, & propter hanc rationem

R. P. Mæph. de Penafel, Theol. Schol. Tom. I.

nem posteriorem, diximus supra gratiam sanctificantem esse potentiam ordine supernaturali, & hoc modo non solum habitus seu virtutes acquiræ, sed etiam virtutes per se infusæ, & supernaturales, & species intentionales. Imo quidquid huiusmodi est à ratione potentia excluditur.

Posuimus ultimo in prædicta definitione principium quod denominatur potentia, debere necessarium esse per se primo institutum, & ordinatum natura sua ad operationem, vt excludantur qualitates illæ, quæ licet sint principia proxima suarum actionum, non tamen sunt per se primo ad illud munus institutæ, sed solum ad disponendum, & perficiendum formaliter subiectum, ex quo consequenter habent vt possint agere sibi similia: hæc namque qualitates essentialiter constituent in tertia specie passibilium qualitatum, & non habent propriam potentia specificationem, & ideo non comprehenduntur à nobis in definitione potentia, quæ est peculiaris species qualitatis, ex eo quod à natura primario, & per se sit ordinata ad operandum.

Vt autem aliqua regula detur, per quam cognosci possit, quæ qualitas hoc munere fungatur, & à natura per se ordinetur ad operandum, advertendum est eam qualitatem institui à natura primo, & per se ad operationem, quæ talis conditionis est, vt seclusa necessitate actionis, vel actus non solum non sit necessaria, verum etiam superflua conferatur in naturam, v. g. intellectus voluntas, & omnes potentia, quæ sine suis actibus imperfectum habent statum, & proflus supervacaneæ conferuntur nisi tales actus essent possibiles, & propter illos ipsæ essent necessaria, quod satis constat ex communi conceptu, & ratione talium potentialium.

E contra verò quando qualitas talis est, vt seclusa actione, vel actu eius per se sit propter suam formalem perfectionem, necessariam substantiæ, tunc signum manifestum est talem qualitatem non esse per se primo institutam propter actionem, sed ob suam formalem perfectionem, & huiusmodi sunt calor, frigus, & similes.

Impotentia tria significare potest, primo carentia potentia ad aliquem effectum, secundo imbecillitatem positivam ad aliquid efficiendum, qualiter est tarditas aut hebetudo ingenij, aut valetudinaria complexio: tertio significare potest vnā potentiam realem comparatam ad actus alterius potentia, quorum respectu impotentia dici potest, quatenus eos producere non valet, quo sensu potentia audiendi dicitur impotentia videndi, & hæc impotentia odorandi, &c. Ex quibus manifeste patet impotentiam non esse speciem qualitatis à potentia distinctam, nam in prima significatione est negatio, ac proinde non est qualitas, in secunda vero solum differt à potentia secundum magis, & minus, quia ingenium magis perspicax eiusdem est speciei cum tardiori, & hebetiori, vt visus iuvenis cum visus senis, cum ille potentia, hic impotentia appelletur. Minus adhuc differt impotentia in tertio significato, quia visus non habet aliquam specialem rationem propter quam dicatur impotentia audiendi: sed ex propria essentia qua constituitur in esse potentia videndi vendicat sibi non inclinare in actus audiendi. Igitur impotentia nullo modo constituit speciem à potentia distinctam, sed eadem vis quatenus imbecillior est, impotentia dicitur, & in eadem specie collocatur non sub ratione impotentia

Nnnn 2 tentia

tentia quæ nihil reale est, sed vt potentia cui annexus est ille defectus; sunt in hac specie omnes potentia vitales, multæ virtutes herbarum, & lapidum occultæ, vt virtus residens in magnete, in succino, quod vulgo ambar dicitur, & alia potentia quæ reperiuntur in piscibus, vt in remora, & torpedine, &c.

Secunda conclusio: Habitus nihil aliud est, quam qualitas quædam permanens, & de se stabilis in subiecto per se primo ordinata ad operationem non tribuens primam facultatem operandi, sed adiuvans, & facilitans illam; dicitur autem hæc qualitas permanens, & stabilis, vt distinguatur ab ipsis actibus, qui dicuntur esse quasi in continuo fieri, quia ab actuali influxu potentiarum pendent, & ideo non solum qualitates sunt: sed etiam actuales operationes potentiarum vitalium; habitus vero non habet hanc dependentiam, sed permanet cessante actu influxu animæ in qua est, non vt actus secundus: sed vt actus primus, nam ad hoc causatur in anima vt eam promptam reddat ad actus secundos eliciendos; unde eadem experientia quæ probat esse huiusmodi habitus, probat etiam esse hoc modo qualitates permanentes, quia ex actibus relinquuntur in homine hæc facilitas, etiam postquam cessat ab operatione, nam cum postea ad operandum reddit maiori promptitudine, & facilitate operatur, permanet; ergo in ea qualitas dans huiusmodi promptitudinem, atque facilitatem, ac proinde in hoc sensu intelligendum est cum dicitur habitus difficile mobilis, si per illam particulam id quod est essentialiter, & generale habitui, & non aliquis status accidentaliter, vel specialis aliqua proprietas alicuius habitus seu virtutis significanda sit. Ponitur illa particula in definitione habitus per se primo ordinata ad operationem, quia agimus de proprijs habitibus re ipsa, & essentialiter distinctis à cæteris speciebus qualitatibus, huiusmodi autem nulli sunt nisi illi qui propter operationem sunt, nam si aliquæ facultates vocantur habitus, vt bene notat P. Suarez, eo quod bene, vel male ac stabiliter disponant subiectum in ordine ad esse, illæ secundum propriam essentiam magis pertinent ad passibiles qualitates. Denique dicta experientia per quam hos habitus probamus simul declarat primarium finem horum habituum dare promptitudinem in operando, hæc ergo ratione dicimus per se primo ordinari ad operationem.

2. Vt autem melius intelligatur natura habitus ponimus illam particulam, non tribuens primam facultatem operandi, per quam non intelligimus solum principium principale, seu radicale operationis, quod est anima: sed proximam facultatem, quæ absolute confert primam potestatem operandi, hanc enim supponit habitus, & illam iuvat ad operandum. Hæc definitio proprie convenit habitibus acquisitis, sed ex illa potest fieri alia, comprehendens omnes habitus tam supernaturales, quam naturales, quæ sic debet formari. Est qualitas superaddita potentia vitali ad permanentem, & connaturali modo operandum primo, & per se ordinata, in qua definitione ponitur illa particula addita potentia vitali, vt distinguatur ab ipsis potentijs, quæ cum non supponant alias potentias, non superadduntur illis, reliquæ particulae iam explicatæ manent, & facile accommodari possunt omnibus habitibus.

QVÆSTIO V.

Vbi multa pertinentia ad habitus naturam elucidantur.

SECTIO I.

Variæ conclusiones ponuntur.

PRIMA conclusio; habitus est aliquid distinctum realiter à potentia: hæc est communis, probatur primo, quia vltima facultatem consequimur tam in bono, quam in malo, qua facilitate ante exercitium actus carebamus in potentia; ergo illa facilitas est aliquid distinctum realiter ab ea, cum possit accedere potentia, & recedere ab illa eodem modo perseverante potentia, nec sit aliquid à mente confictum: sed ante omnem fictionem vere, & à parte rei existens.

Hanc rationem inefficacem reputat P. Salas, quia idem obiectum cum potentia, & eadem eius dispositio, & eadem cognitio prævia minus delectare vel contristare solet progressu quam initio temporis, quia natura appetitus est, vt circa nova obiecta melius operetur cæteris patibus, quam circa antiqua: & simile quid est cernere in gravi tendente ad centrum, quod cum eadem habeat gravitatem, nec illi addatur aliquid formæ, nihilominus velocius movetur, quo propinquius est centro.

Verum hæc sunt frivola, nam antiqua multo citius plus delectant, quam nova, quod in rebus divinis est cernere, quæ vt ait Divus Greg. dum non habentur, fastidiuntur, dum vero experimentum sui faciunt, sunt in desiderio, & quidem dicere ibi non variari cognitionem, si varietur effectus, est divinate, cum videmus, ea quæ nobis vltimo fastidium sui pariunt, remisse proponi à cognitione. Item non est eadem dispositio, cum secundo, circa aliquod obiectum versamur, ac cum primo; nam ipsa temporis varietas maxime confert ad humanos actus. Tandem quod de motu gravis assertum non est ad intentum, nam pro diversa dispositione diversimode movetur pro distantia scilicet, vel propinquitate centri; unde cætera non sunt paria, vt est manifestum.

Et vt demus doctrinam talem esse veram, nihilominus robur non parvum habet ratio nostra. Nam obiecta recentia plus movent; ergo vt hæc ipsa iterata fastidium sui non patiantur, aliquid necessario addendum est à potentia, & actu distinctum vt videtur clarum, quia id quoddammodo est naturam superare. Est autem clara experientia assuehere nos rebus, quæ iteratæ semper placent, imo plus placent, quod apparet in operationibus virtutum; vltimo enim dulcescunt taliter, vt multoties sine labore exerceantur.

Dices cum alijs id provenire ex remotione impedimentorum. Sed contra, quia in vitæ est viscosus humor impediens, & in alijs; in animo autem rationali nihil simile fingi potest, cum enim sit spiritualis, non habet ex se feces actus proprios impediens. Quod si vltimo vitio sum à se abiecit, de illo ipso vitioso rogabo, quid sit, non enim id habet à natura quæ est purissima.